

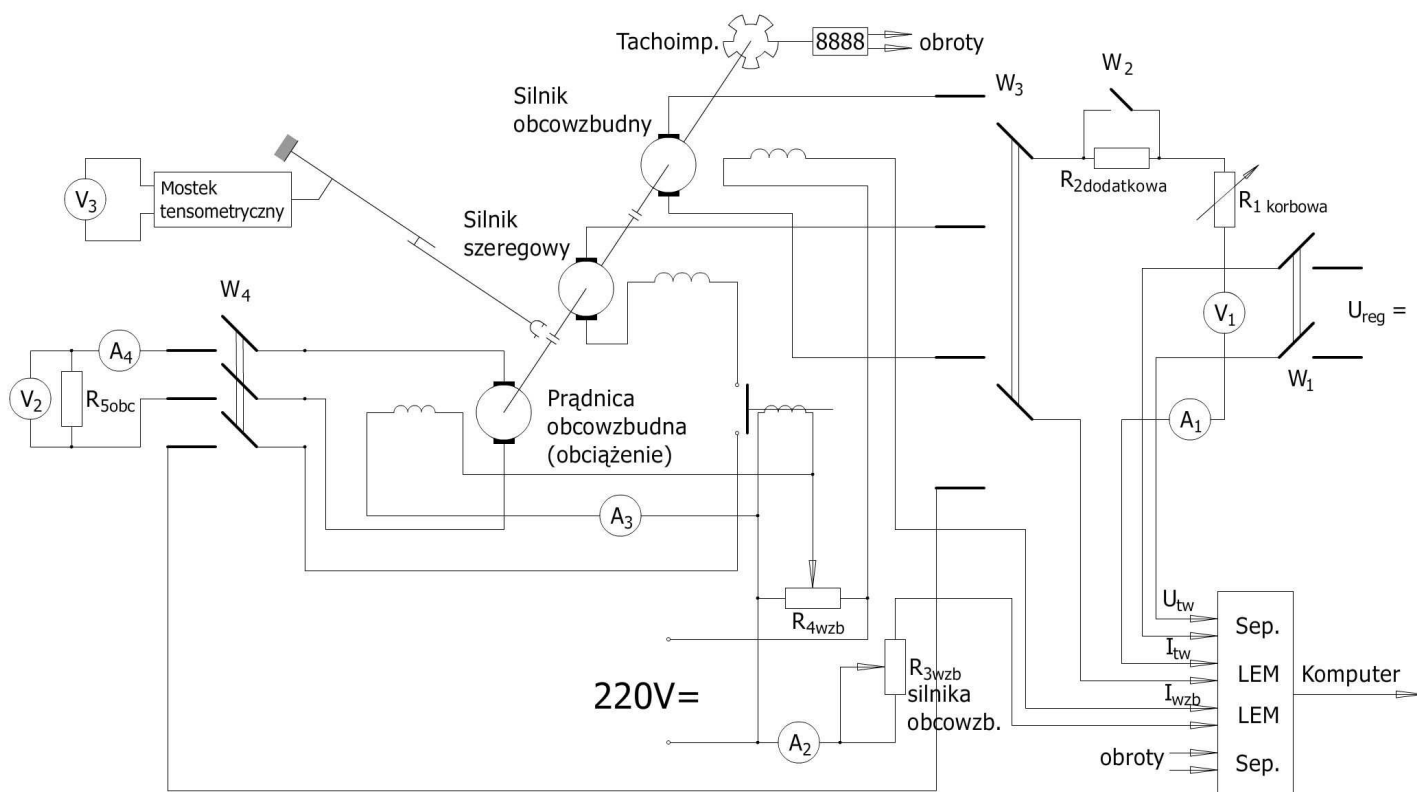
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie Laboratorium z Elektrotechniki z Napędami Elektrycznymi		
Wydział: EAIiE kierunek: AiR, rok II	Grupa laboratoryjna: A Czwartek 13:15	Paweł Górka Krzysztof Wesołowski Łukasz Bondyra Jakub Tutro Rafał Ponikwia
Temat ćwiczenia:	P1 : Silniki komutatorowe prądu stałego.	
Data wykonania ćwiczenia:	19.03.2009	

Celem wykonywanego przez nas ćwiczenia było zapoznanie się z budową, zasadą działania, własnościami oraz sposobami rozruchu silników komutatorowych prądu stałego

1. Dane znamionowe silników:

- Silnik obcowzbudny
Moc: 5,5 [kW]
Napięcie nominalne: 220 [V]
Prąd nominalny: 28,8 [A]
nominalna prędkość obrotowa: 1450 [obr/min]
- Silnik szeregowy
Moc: 5,5 [kW]
Napięcie nominalne: 220 [V]
Prąd nominalny: 28,8 [A]
nominalna prędkość obrotowa: 3000 [obr/min]

2. Schemat układu zasilania wraz z przekładnikami:

3. Charakterystyka mechaniczna silnika obcowzbudnego

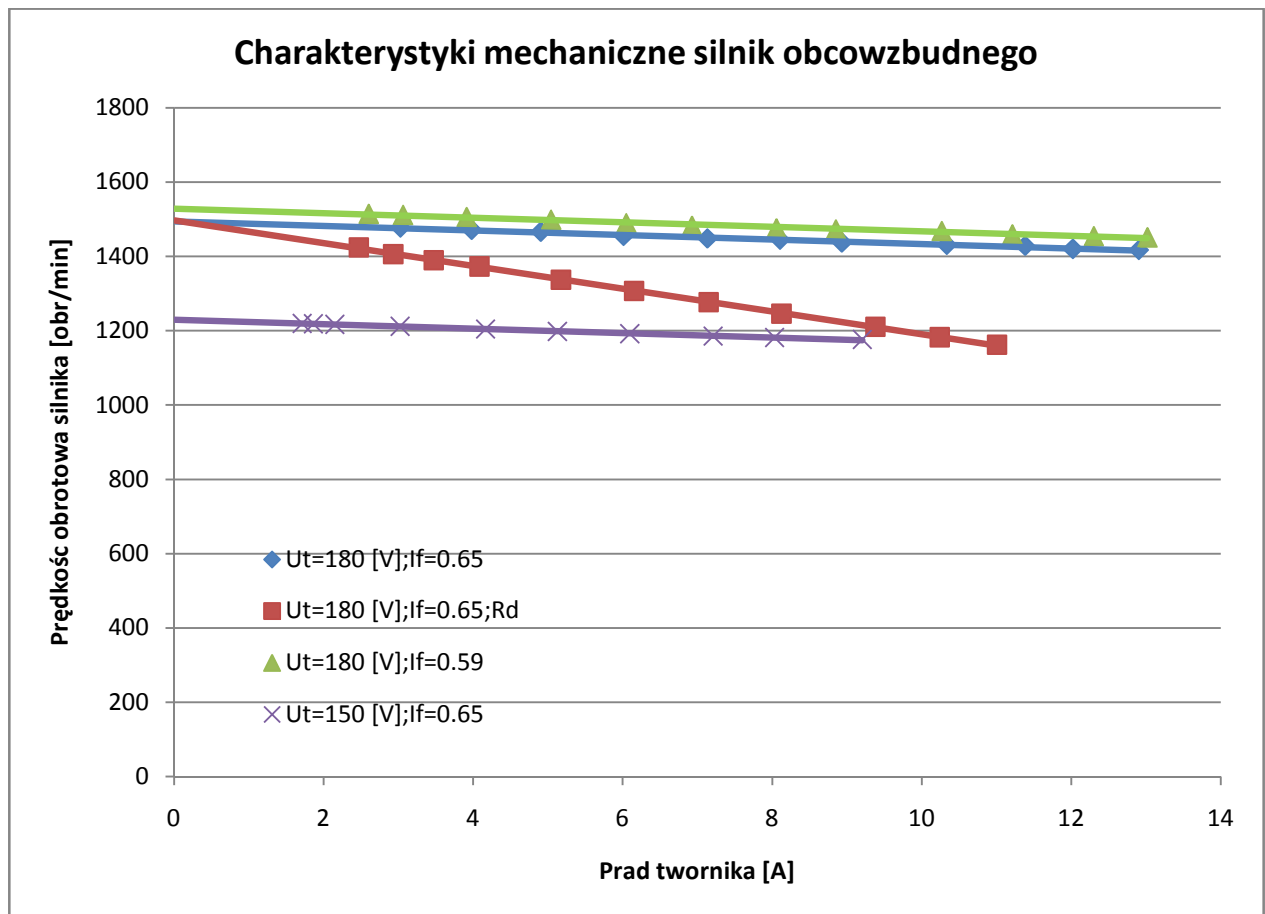
W celu wyznaczenia charakterystyk badanego silnika dokonaliśmy serii pomiarów zależności $n=f(I_t)$. Jest to więc zależność prędkości obrotowej (w obr/min) od prądu twornika.

U twornika:	180 [V]
Rd:	0 [Ω]
I wzb.	0.65 [A]
I t	n [obr/min]
3,0	1477,9
4,0	1471,7
4,9	1466,6
6,0	1455,4
7,1	1448,7
8,1	1444,9
8,9	1437,6
10,3	1431,5
11,4	1428,8
12,0	1420,5
12,9	1417,5

U twornika:	180 [V]
Rd:	Rd
I wzb.	0.65 [A]
I t	n [obr/min]
2,5	1424,3
2,9	1406,6
3,5	1389,7
4,1	1373,1
5,2	1337,2
6,2	1307,0
7,2	1277,3
8,1	1245,8
9,4	1210,5
10,2	1182,7
11,0	1162,5

U twornika:	180 [V]
Rd:	0 [Ω]
I wzb.	0.59 [A]
I t	n [obr/min]
2,6	1514,2
3,1	1511,4
3,9	1505,6
5,0	1498,9
6,0	1489,4
6,9	1482,0
8,1	1475,0
8,9	1472,7
10,3	1468,4
11,2	1459,1
12,3	1454,5
13,0	1451,5

U twornika:	150 [V]
Rd:	0 [Ω]
I wzb.	0.59 [A]
I t	n [obr/min]
1,7	1219,7
1,9	1218,6
2,2	1217,0
3,0	1211,6
4,2	1204,5
5,1	1198,0
6,1	1191,9
7,2	1185,7
8,0	1181,6
9,2	1176,3

Na wykresie można znaleźć ilustracje wszystkich zależności płynących z wzoru:

$$n = c \frac{U - (R + R_w)I_{tw}}{\Phi}$$

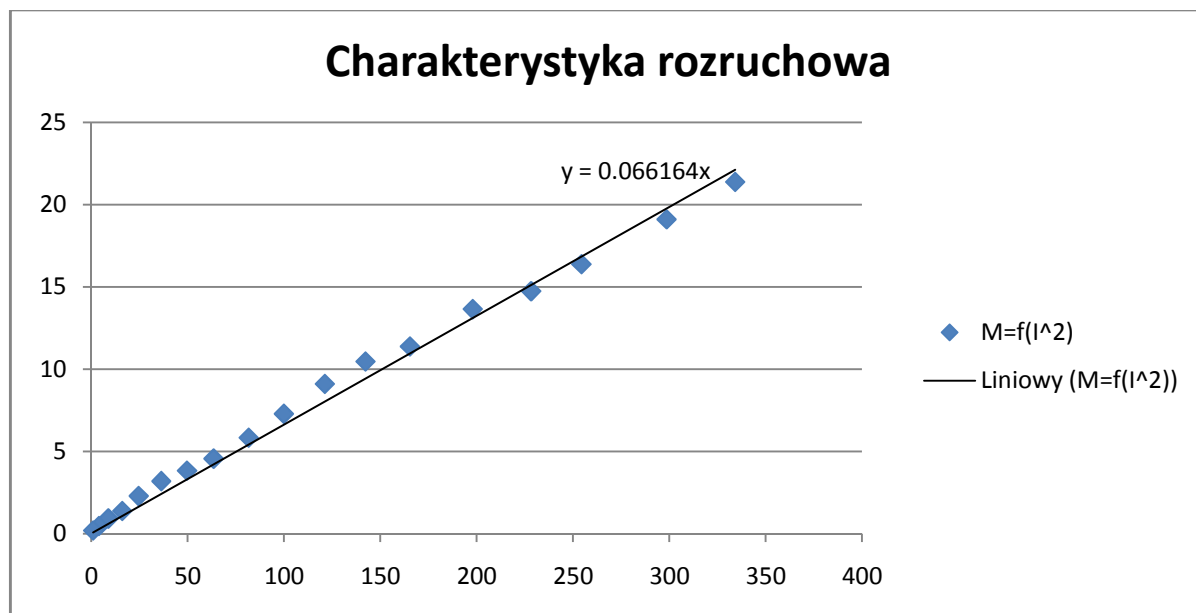
- (a) Zmniejszenie wartości napięcia przesuwa przecięcie z osią OY w dół – obniża prędkość obrotową (por. Wykres niebieski i fioletowy)
- (b) Wpięcie dodatkowej rezystancji w twornik (wirnik) zmniejsza współczynnik kierunkowy prostej - $a = -c \frac{(R+R_w)I_{tw}}{\Phi}$ (por. wykresy czerwony i niebieski)
- (c) Zmniejszenie prądu wzbudzenia powoduje zmniejszenie strumienia Φ i w konsekwencji zwiększenie prędkości obrotowej niezależnie od prądu – przeskalowanie wykresu (por. wykresy zielony i niebieski)

4. Charakterystyka mechaniczna silnika szeregowego

Dla różnych napięć zasilających, oraz z wpiętą dodatkową rezystancją lub bez dokonaliśmy pomiarów właściwości mechanicznych silnika. W tym celu zmierzaliśmy zależności prędkości obrotowej od prądu oraz momentu obrotowego od prądu (char rozruchowa). Jako że charakterystyki te są różnowartościowe możemy dzięki nim wyznaczyć charakterystykę prędkościową w funkcji momentu obrotowego.

Pomiar charakterystyki rozruchowej:

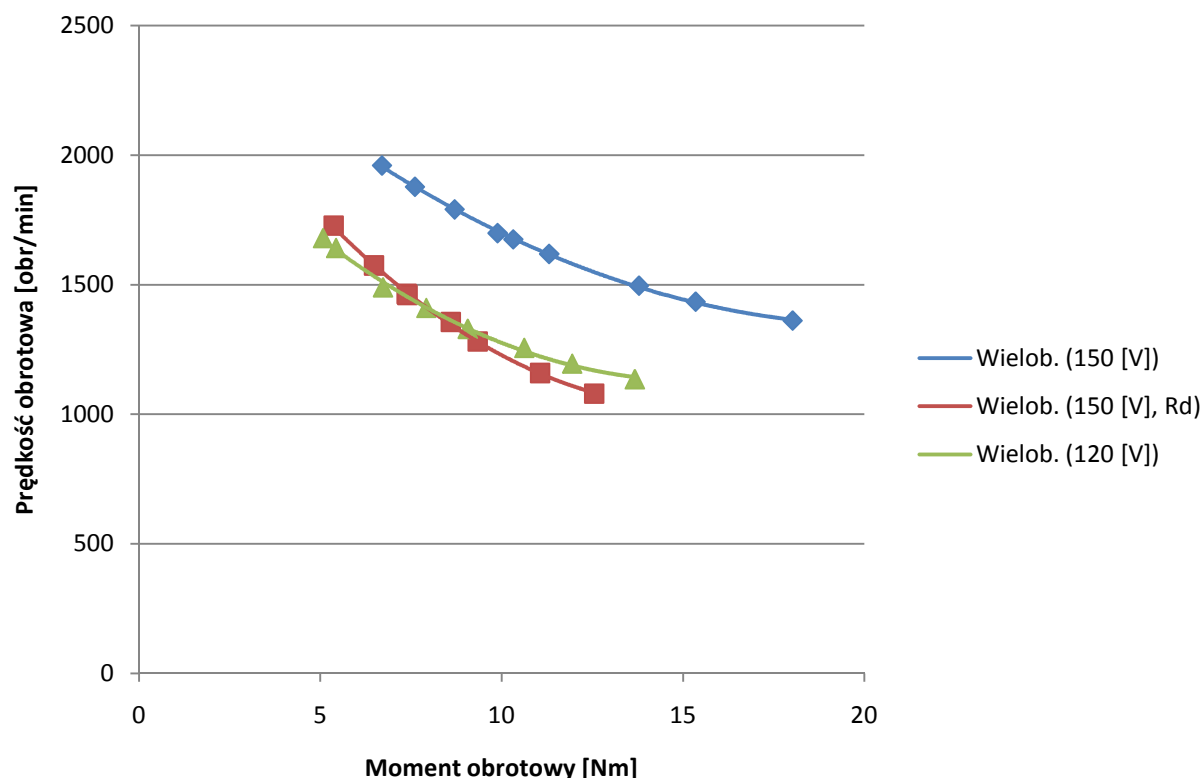
I [A]	I ²	U [V]	M [Nm]
18,28	334,1584	1,175	21,36364
17,28	298,5984	1,05	19,09091
15,95	254,4025	0,9	16,36364
15,11	228,3121	0,81	14,72727
14,07	197,9649	0,75	13,63636
12,86	165,3796	0,625	11,36364
11,93	142,3249	0,575	10,45455
11,01	121,2201	0,5	9,090909
10	100	0,4	7,272727
9,04	81,7216	0,32	5,818182
7,97	63,5209	0,25	4,545455
7,05	49,7025	0,21	3,818182
6,03	36,3609	0,175	3,181818
4,96	24,6016	0,125	2,272727
4,01	16,0801	0,075	1,363636
2,98	8,8804	0,05	0,909091
2	4	0,025	0,454545
1	1	0,01	0,181818

Moment wyraża się więc funkcją $M=0.066164 I^2$

Mogę teraz przeliczyć prąd z poprzednich pomiarów na moment obrotowy, co pozwoli wyznaczyć charakterystykę mechaniczną silnika szeregowego:

Charakterystyka mechaniczna silnika szeregowego

Jak widać na powyższych wykresach obniżenie wartości napięcia zasilającego przesunęło całą charakterystykę w dół, natomiast wpięcie dodatkowej rezystancji zmniejszyła wartość strumienia czyniąc ją bardziej stromą.

5. Wnioski

W rzeczywistym życiu często spotkać możemy problem identyfikacji silnika, często też potrzebujemy informacji spoza tabliczki znamionowej. Poznane przez nas metody pomiaru pozwalają wyznaczyć charakterystyki mechaniczne, oraz inne często potrzebne w trakcie wykorzystywania silników elektrycznych. Tak szczegółowa identyfikacja okazuje się niezbędna gdy musimy takim silnikiem precyzyjnie sterować, szczególnie na potrzeby układów precyzyjnych, serwomechanizmów, układów niestabilnych itp.

W trakcie ćwiczenia poznaliśmy sposoby przeprowadzania pomiarów oraz wyznaczania charakterystyk mechanicznych. Wyznaczyliśmy zarówno charakterystykę silnika obcowzbudnego (co było prostsze gdyż charakterystyka prędkości od prądu jest wystarczająco dobra) jak i silnika szeregowego, gdzie brakującą zależność momentu obrotowego od prądu przybliżyliśmy charakterystyką rozruchową.